

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра журналістики

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня бакалавра

**Висвітлення проблеми сортування сміття як однієї з екологічних
проблем сучасного міста: порівняльний аналіз м. Миколаїв,
Україна та м. Братислава, Словаччина**

Виконала: студентка IV курсу, групи 448,
061 «Журналістика»

Іваннікова Марія В'ячеславівна

Керівник: канд. філол. наук, доцент б.в.з.

Мірошніченко Павло Васильович

Рецензент: канд. філол. наук, доцент

Пономаренко Сергій Сергійович

Миколаїв – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОЛОГІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ ТА СЛОВАЧЧИНІ	
1.1. Історія та особливості екологічної журналістики в Україні	5
1.2. Екологічна тематика у новинних медіа Словаччини. Роль аудиторії у висвітленні екологічної тематики.....	16
Висновки.....	28
РОЗДІЛ 2. ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОРТУВАННЯ СМІТТЯ ЯК ОДНОЇ З ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО МІСТА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ М. МИКОЛАЇВ, УКРАЇНА ТА М. БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА	
2.1. Висвітлення проблеми сортування сміття в онлайн-медіа як одної з екологічних проблем сучасного міста: порівняльний аналіз м. Миколаїв, Україна та м. Братислава, Словаччина.....	29
Висновки.....	53
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми дипломного проєкту зумовлена тим, що у цифрову епоху медіа стали потужними джерелами інформації та каталізаторами змін. Завдяки широкому охопленню сучасні ЗМІ мають потенціал формувати громадську думку та впливати на політичні дискусії щодо критичних екологічних проблем. Однією з таких проблем, яка вимагає термінової уваги, є сортування сміття — невід’ємна складова правильного поводження з відходами в сучасних містах.

Мета дослідження: дослідити та порівняти висвітлення проблеми сортування сміття двох міст: Миколаєва, Україна, та Братислави, Словаччина, в українських та словацьких медіа. Проводячи порівняльний аналіз, ми прагнемо зрозуміти, як ці міста вирішують цю проблему та визначають пріоритет поводження з відходами.

Завдання:

- 1) проаналізувати теоретичні засади та з’ясувати важливість сортування сміття;
- 2) дослідити доступність, поширеність та законодавче регулювання сортування та роздільного збору сміття у Миколаєві;
- 3) дослідити доступність, поширеність та законодавче регулювання сортування та роздільного збору сміття у Братиславі;
- 4) визначити роль журналістів у висвітленні цієї теми;
- 5) висвітлити проблеми, пов’язані з досліджуваними темами, та порівняти результати аналізу.

Об’єктом дослідження є словацькі та українські медіа, що висвітлюють тему сортування сміття.

Предметом дослідження є комунікативна журналістська стратегія розкриття теми сортування сміття.

Методи дослідження:

- аналіз теоретичних відомостей про екологічну журналістику, аналіз публікацій українських та словацьких медіа;
- синтез проаналізованого теоретичного матеріалу та журналістських текстів, створення висновку про загальний стан досліджуваних питань;
- аналогія та протиставлення для проведення порівняльного аналізу;
- спостереження для отримання інформації емпірично.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (перший розділ має два підрозділи), висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ЕКОЛОГІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА В УКРАЇНІ ТА СЛОВАЧЧИНІ

1.1 Історія та особливості екологічної журналістики в Україні

Сучасний світ характеризується швидкими темпами індустріалізації та урбанізації, в той час як планета стикається з наслідками цих процесів, боротьба з якими є невідкладною та потребує набагато більшої уваги, ніж вона отримує наразі. Однією з найбільш актуальних проблем, що турбує суспільство, є зростання кількості сміття у геометричній прогресії, створюючи значну загрозу для всіх існуючих екосистем, людського здоров'я та тендітного балансу навколишнього середовища. Це спонукає розвиток екологічної журналістики, що виступає як потужний засіб для висвітлення подібних викликів, з якими стикаються природа і людство, для покращення обізнаності людей у цій темі. Відповідно, висвітлення проблем, пов'язаних із сортуванням сміття, є невід'ємною частиною екологічної журналістики, оскільки вирішення цих проблем є життєво необхідним для врегулювання частини життя суспільства, пов'язаного з відходами. без шкоди для природи.

“Екологічна журналістика – це висвітлення питань, пов'язаних зі здоров'ям населення, економікою, природними ресурсами та різними науковими дослідженнями. Отже, предмет екологічної журналістики складає взаємодію людей з елементами живої та неживої природи, яка змінює навколишнє середовище шляхом використання, перерозподілу та руйнування його ресурсів.

За іншим, більш вузьким визначенням, екологічна журналістика – це безперервне, послідовне висвітлення екологічних питань як глобального, так і місцевого значення, причому предметом такої журналістики можуть бути не лише проблеми, а й позитивні приклади у сфері використання навколишнього природного середовища.” [2, с.1].

Екологічна журналістика відіграє ключову роль у винесенні екологічних проблем на передній план дискурсів громадянського суспільства. Завдяки тому що журналісти, які працюють у сфері екологічної журналістики, забезпечують громадськість точною, неупередженою та переконливою інформацією з хвилюючих її питань, вони так само надихають суспільство до змін, і в тому числі змін у законодавстві та владному апараті, пропонуючи альтернативи звичним для людей, але шкідливим для планети практикам. Через розслідування вони викривають приховані наслідки порушення законодавства з поводження з відходами, що полягають у руйнівному впливі на екосистеми, спричиняють зміни клімату, в першу чергу - глобальне потепління, загрожують людському здоров'ю та життю. Екологічна журналістика виконує не тільки функцію інформування суспільства, а ще й функцію спостереження, наглядаючи за тими, хто має нести відповідальність за свої дії у разі вчинення порушень, - урядом, великими компаніями та окремими особами.

Сортування сміття є важливою складовою для досягнення сталого та циклічного управління відходами. Воно складається з розподілу та збору різних видів відходів, що сприяє ефективному перетворенню відходів та вторсировину для подальшої переробки, та безпечній утилізації того, що не підходить для переробки. Але відсутність обізнаності та зацікавленості населення, так само як і не підлаштована під це інфраструктура переважної кількості сучасних міст призводять до того, що люди як в Україні, так і в інших країнах світу не розуміють потреби у сортуванні відходів та не практикують його. Це призводить до загострення багатьох проблем із навколишнім середовищем, таких як різні види забруднення та викиди парникових газів. Екологічна журналістика має змогу висвітлити та роз'яснити упередження та труднощі, що можуть виникати під час сортування сміття, пояснити важливість індивідуальної та суспільної відповідальності для ефективності цієї практики.

Поєднання екологічної журналістики та сортування сміття створює переконливий наратив для досягнення бажаного способу поводження з відходами. Журналісти мають унікальну здатність до розслідування, спостереження, документування та поєднання усіх аспектів сортування відходів, від економічного та соціального факторів до екологічних наслідків. Завдяки висвітленню подібних історій та інноваційним рішенням у відповідь на неправильне поводження з відходами журналісти, які займаються екологічною журналістикою, можуть надати звичайним читачам та лідерам думок розуміння і відчуття необхідності вирішення цих проблем, надихнути на поведінкові зміни на всіх рівнях комунікації. Поки світ стикається з наслідками неправильного та недалекоглядного поводження з сміттям, екологічна журналістика бере на себе вирішальну роль у підвищенні обізнаності, сприянні діалогу та виступі за зміни.

“Чому писати про стан довкілля важливо? Сьогодні він (стан) є близьким до катастрофічного. Часто це спричинено активними бойовими діями чи російськими ракетними ударами по різних українських об’єктах. А часто винуватцями проблем є олігархи, промислові підприємства, місцеві бізнесмени, аграрії... Часто вони вважають, що на природі можна заробити чи зекономити – не працювати над зменшенням викидів в атмосферне повітря, декларувати одні наміри господарської діяльності, а на ділі займатися трошки іншим, вводити в оману державні органи влади під час отримання ліцензій, наприклад, на поводження з відходами, чи під час проходження процедури Оцінки впливу на довкілля (ОВД).” [7, с.6].

Світлана Кравченко, яка є засновницею громадської організації “Екологія – Право – Людина” стверджує, що доступ громадськості до “екологічної” інформації дозволяє бути в курсі стосовно дій та рішень представників влади, що можуть негативно вплинути на навколишнє середовище та життя людей. Це дає населенню можливість критикувати ці урядові дії та рішення та, відповідно, змінювати та покращувати їх, що може допомогти запобігти тій шкоді, що могла б

бути заподіяна природі та людям. Спираючись на такі міжнародні нормативно-правові акти, як Загальна декларація прав людини та висновки Орухської конвенції, вона доводить, що право на доступ до інформації про навколишнє середовище є одним з основних прав людини як складова права людини на інформацію. Доступ до інформації про навколишнє середовище має вирішальне значення для того, щоб як окремі особи так і спільноти приймали обґрунтовані рішення, брали участь у процесах ухвалення екологічних рішень і притягували уряди та корпорації до відповідальності за свої дії. [11, с. 263]

Одними з “постачальників” екологічної інформації є журналісти. І хоча вони і не є офіційними джерелами інформації, але не можна заперечити того, що вони все одно відіграють вирішальну роль, коли це стосується висвітлення та розслідування екологічних проблем, які або деталі яких можуть бути приховані. Екологічна журналістика також сприяє підвищенню рівня обізнаності населення та прозорості доступної для нього інформації. Журналісти є посередниками між науковцями, урядовцями та громадськістю, перетворюючи інформацію про навколишнє середовище у зрозумілі для загальної аудиторії новини. Екологічна журналістика є важливою частиною забезпечення дотримання права на доступ до інформації про навколишнє середовище.

Функції екологічної журналістики можна визначити так:

1. Інформаційна функція: надання аудиторії відомостей про стан навколишнього середовища, інформування про існуючий чи потенційний ризик для здоров'я людини і стабільного існування екосистеми.

2. Просвітницька функція: знайомство читачів з основними законами екосистеми, з небезпекою і негативними наслідками антропогенного впливу на навколишнє середовище, встановлення взаємозв'язків між окремими явищами, наприклад, вихлопами автомобілів і глобальними процесами – парниковим ефектом або втратою озонового шару, і як наслідок, зміною клімату, або виникненням ризику для здоров'я.

3. Організаційна функція: стимулювання населення до прийняття тих, чи інших рішень, до конкретних дій.

4. Контролююча функція: інформація про діяльність властей, підприємств, які впливають на стан навколишнього середовища, надавати можливість людям реалізувати своє право на знання про стан довкілля, затверджене законодавством України, і захищати своє право на сприятливі умови існування [2, с.1].

О. Беляков також виділяє особливості, які відрізняють екологічну журналістику від інших видів журналістики, та труднощі, з якими стикаються журналісти, які створюють матеріали на відповідні теми: оцінка екоризику та робота з джерелами на інших мовах, науково-технічний характер інформації, засекреченість потрібної інформації, висока емоційність висвітлюваних тем, потреба у написанні низки матеріалів для висвітлення повної картини подій та вимога активної соціальної позиції [2, с.2].

Правозахисна організація “Екологія – Право – Людина” створила неформальний список тем, які цікавлять суспільство і відносно регулярно висвітлюються у медіа:

- вирубка лісів;
- проблеми утилізації твердих відходів, стихійні сміттєзвалища;
- поводження з тваринами;
- спроби скоротити, скасувати або просто забудувати заповідні території маєтками олігархів;
- спалювання сухої рослинності, пожежі, які охоплюють великі природні площі;
- забруднення річок та морів відходами, зниження якості питної води;
- повені в Карпатах та руйнування ними людських осель;
- джипінг на заповідних територіях, участь у джипінгу VIP-персон;
- протистояння забудовам парків та зелених зон у містах;
- використання коштів екологічних фондів;

- браконьєрські полювання, в тому числі за участю політиків та олігархів;
- вплив пестицидів та агрохімікатів на здоров'я людей;
- надра (корисні копалини), їхній видобуток чи використання;
- атмосферне забруднення повітря промисловими гігантами [7, с.16] [4].

У жовтні 2022 р. Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова на замовлення МБО “Екологія – Право – Людина” провів соціологічне дослідження про цілий комплекс питань, пов'язаних із захистом довкілля. У переліку найважливіших екологічних проблем, респонденти найчастіше називали забруднення річок, озер та підземних вод (49%), зменшення або зникнення видів та середовищ існування, а також природних екосистем (43%), забруднення повітря (42%) та зростання кількості сміття (37%). [7, с.15]

Один із відомих дослідників української екологічної журналістики О. Беляков, визначив наступні етапи розвитку екопреси в Україні:

1). Підготовчий етап. Він характеризується появою і актуальністю студентських дружин охорони природи, зміною соціальної свідомості після Чорнобильської катастрофи; формуванням природоохоронних громад, виникненням постійних тематичних розділів у екопресі;

2) Вихід незареєстрованих екологічних видань невеликими тиражами на низькоякісній поліграфічній базі, але таких, які швидко реагують на потреби отримання незалежної і оперативної інформації;

3) Масове виникнення видань державних і громадських організацій, публікації яких розраховані на широке коло читачів;

4) Поява видань, що орієнтовані на певну читацьку аудиторію, відповідають їй цілеспрямованим запитам і мають принципово нові способи розповсюдження з використанням сучасних технологій [1].

Першою газетою в Україні, яка почала висвітлювати на своїх сторінках екологічну тематику, була “Робітнича газета”, що виходила друком у період 1957-

2019 рр. Висвітлювати екологічну тему в ній почали у 1959, відповідав за неї журналіст Н. В. Якименко. Джерелом інформації для журналістських матеріалів слугували листи небайдужих до охорони навколишнього середовища робітників, які ті лише у період 1959-1961 надсилали тисячами. Ця газета також була першою в Україні, у якої з'явилась щомісячна природоохоронна сторінка, що складалась з шести колонок. А у 1960-му році на її шпальтах з'явилась стаття Максима Рильського “Боротьба за красоту”.

У 60-х роках інші газети також долучились до висвітлення екологічної тематики, серед них був журнал “Перець” та газети “Правда України”, “Киевская правда”, “Радянська Україна”, а також деякі локальні партійні газети.

У 1971 році в Києві був створений науково-популярний бюлетень “Рідна природа”, який пізніше стане журналом. За оцінкою В. Є. Борейко, для того часу деякі виступи мали певний резонанс, проте мало впливали на справжній хід подій у природоохоронній справі. На 2023 рік цей журнал досі існує та виходить декілька разів на рік.

Активний розвиток екологічної журналістики почався після катастрофи на Чорнобильській ЗАЕС, що спричинила переоцінку цінностей населення та незадоволення партійною пресою, яка замовчувала та маніпулювала інформацією. Через декілька років після аварії, у 1988 році науково-виробниче об'єднання “Прип'ять” створило газету “Вестник Чернобыля”. Спочатку її контент мало чим відрізнявся від будь-якої іншої районної газети, і сам редактор Микола Лябах стверджував, що вони не планували займатись екологічною тематикою, але в них не було іншого вибору. Перші випуски газети характерні тим, що в них порівняно об'єктивно висвітлювали стан зони відчуження у радіусі 30 км, за що газета отримала від Конфедерації Спілок журналістів премію “За мужність і професіоналізм”. Газета існує і зараз, але, на жаль, має позицію на захист та просування в Україні використання атомної енергії.

У 1989 році починає виходити газета “Зелений Світ”. Тематикою газети була історія, розвиток та зміни руху “зелених”, і перші матеріали переважно стосувались зв’язку екології та політики. З часом серед тем контенту основними стали загальноєкологічні проблеми та моральна складова взаємодії людства та довкілля. Газета мала спецвипуски, які присвячувала репресованим діячам природоохоронного руху, екоцидам та екологічним злочинам з боку радянської влади, також характерною особливістю газети була рубрика з екологічного виховання дітей “Зелений клас”.

У 1990 році почала своє існування велика кількість екологічних газет та журналів. Наприклад, львівське видання “Зелений Дзвін”, яке висвітлювало екологічні проблеми заходу України та ті, що виникли після чорнобильської катастрофи, розповідало про міжнародні організації з захисту довкілля та хронікували виступи руху “зелених”. Також було створено багато регіональних газет: тернопільська “Екологічний сполох”; вісник Українського товариства охорони природи (УТОП) “Голос Товариства” (“Трилисник”); миколаївський вісник “Рідна природа”; вісник вінницького підрозділу УТОП “Природа і люди”; чернівецька газета “Джерела Буковини” (“Зелена Буковина”); дві газети “Екологія і здоров’я” - дніпропетровська та на базі “Радянської України”. Також у цьому році на Волині почав виходити альманах “Озерний край”, що був присвячений різним природничим наукам, а згодом отримав статус журналу.

Першим екологічним виданням після здобуття незалежності став вісник Національної академії наук України “Ойкумена”, який складався з наукових та інформаційних публікацій, в тому числі англійською мовою.

У 1991-1993 роках існувала газета “Эхо Чернобыля”, після закриття якої її редакція створила новий журнал на екологічну тематику “Зелена енергетика”. У 1992 році також почав виходити житомирський журнал з подібною тематикою - “Заложники Чернобиля”.

У 1991 році з'явився ще один екологічний вісник - луганська “Криница”. У 1992 році почала виходити газета “Дніпро-Славута”, яка у 1994 долучилась до висвітлення екологічної тематики. У 1993 році Одеський державний зоопарк створив власний журнал, що мав назву “Все живое”, який пізніше розділився на кілька тематичних журналів.

Екологічні видання на той час з'являлись майже у кожному регіоні України. У Сумській області - “Джерела”, “Еко-Сумщина”, “Свята справа”; “Зелені Карпати” від Карпатського біосферного заповідника; “Екологічний вісник Вінниці” на Вінниччині; “Екологія - здоров'я - життя” у Черкаській області та ін.

У 1994 році була заснована громадська екологічна організація “Екоправо” (зараз має назву “Екологія – Право – Людина”), яка почала видавати свій бюлетень. Того ж року у Львові починає виходити “Вісник екологічної адвокатури” Центру громадської екологічної адвокатури, а у Харкові - “Экологоправовой вестник”.

1995 рік став роком створення низки видань у Києві, які були особливі тим, що були розраховані не на масову аудиторію, а на конкретно зацікавлену та освічену в екологічній тематиці. Одним із них був “Екологічний Експрес”, який, окрім української, виходив ще й англійською мовою.

у 1995 році в Донецьку почала виходити газета “Наш край”, яка навпаки орієнтувалась на масову аудиторію та публікувала різні види контенту для охоплення більшої кількості читачів.

Екологічна громадська організація “Екоправо” або як вона називається зараз “Екологія права людини” була не єдиною організацією, що мала власне видання. Серед інших організацій, в тому числі міжнародних, які видавали власні газети та журнали, є ЮНЕСКО, “Грінпіс Україна”, “Світовий екологічний журнал”, “World Information Transfer”, “Friends of Earth”, Благодійний інформаційно-видавничий центр “Зелене досьє”.

Окремої уваги потребують політичні екологічні видання. Наприклад, Партія Зелених України мала власний бюлетень “Зелений Вісник”, а в 1999 році у Києві за підтримки Держкомітету України з енергозбереження та Комітету промислової політики України почали видавати журнал “ЭСТА” (“Энергосберегающие технологии и автоматизация”). Тоді ж почав виходити бюлетень “Системи якості та управління навколишнім середовищем”.

Більшість видань, створених у 1990-х роках, досить швидко закривались, оскільки не мали стабільного фінансування. За даними О. Беякова, загальна кількість періодичних видань в Україні налічує більше 10 тисяч, з яких кількість екологічних видань знаходиться в межах 50. [1]

“За 1999 рік каналами Укрінформ було розповсюджено більш як 500 матеріалів на екологічну тематику. Стрічки про стихійні лиха та екологічні катастрофи за вказаний рік становлять 60 відсотків від загальної кількості екоматеріалів. Переважна більшість їх не перевищує десяти рядків. Загалом, тема здоров’я людини та медицини становить 15 відсотків від загальної кількості. До Укрінформу, як до єдиного в Україні державного інформаційного агентства, з достовірних джерел систематично надходять повідомлення про роботу та стан усіх атомних електростанцій України. Цій темі присвячено 10 відсотків екологічних агентських матеріалів. Знайшли своє місце й такі теми, як забруднення довкілля, утилізація, енергозбереження, проблема водних артерій України тощо. 15 відсотків публікацій на ці та інші теми подаються як у формі заміток, так і у формі репортажів, наукових статей з коментарями. Безперечно, головне місце у написанні екоматеріалів (40%) займають штатні кореспонденти. Це зумовлено тим, що вони мають більш широкий доступ до екологічної інформації. Однак, часто їм доводиться обробляти матеріали, що надходять з офіційних джерел, із регіонів та інших країн (20%). 30 відсотків матеріалів за рік належать перу регіональних журналістів. 10 відсотків інформації надходить з-за кордону від власних кореспондентів, які також не залишають поза увагою

екологічні проблеми. Джерелом офіційної інформації є офіційні установи, міністерства, відомства та інші державні структури (90%). У деяких випадках журналісти агентства проводять власне розслідування та користуються іншими, неофіційними джерелами екологічної інформації, на які вони посилаються (10%).” [3, с.3].

Результати дослідження висвітлення екологічної тематики одного з найбільших інформаційних агентств України відповідають дійсності і через 24 роки. Більшу частину журналістських матеріалів на екологічну тематику створюють не спеціальні екологічні видання, а новинні загальноукраїнські та регіональні медіа. Варіантом для багатьох медіа стала наявність тематичної колонки, які мають такі сучасні медіа, як “Рубрика”, “Суспільне”, ще одне впливове інформаційне агентство “УНІАН” та інші.

Екологічна журналістика також активно досліджувалась багатьма українськими науковцями та активістами. Першою вітчизняною науковою працею в царині досліджень суто екологічної журналістики є кандидатська дисертація О. Белякова “Комунікація як інструмент екологічної політики (на прикладі порівняльного досвіду України та Німеччини)”.

Щодо наукових статей, в яких досліджується висвітлення екологічної проблематики в ЗМК, то чи не найбільше їх в доробку О. Белякова. Він є автором таких наукових статей: “Вплив релігії на формування екологічної свідомості”, “Використання екологічної термінології у журналістських творах”, “Экологическая журналистика”, “Паблік рилейшнз для довкілля”, “Проблемы доступа к экологической информации в свете реализации Орхусской конвенции в образовании журналистов”, “Вплив процесу “Довкілля для Європи” на розвиток екологічної журналістики”, “Проблеми екологічної освіти в підготовці журналістів”, “Сучасні проблеми розвитку екологічної журналістики в Україні”, “Роль пресси в формировании экологической политики”, “Паблік рилейшнз, громадський маркетинг та проблеми охорони птахів”, “Інтеграція України до

глобального інформаційного простору в контексті екологічної безпеки”, “Проблеми екологічної безпеки та інформації”, “Висвітлення проблем довкілля у спеціалізованій пресі”, “Некоторые рекомендации по подготовке материалов для прессы”, “Екологічна та природоохоронна преса (спроба контент-аналізу)”.

Автором трьох наукових статей з екологічної проблематики в ЗМК є Д. Олтаржевський: “Екологічна тематика на сторінках сучасної української преси”, “Екологічна тематика на сторінках українських інтернет-видань”, “Специфіка висвітлення екологічної тематики в офіційних виданнях на прикладі газети “Урядовий кур'єр”.

Екологічну журналістику також досліджував О. Мелещенко, який опублікував наукову статтю “Висвітлення екологічної ситуації в Запоріжжі (на прикладі публікацій місцевої та центральної преси)”.

Кілька наукових статей, дотичних до вивчення екологічної журналістики, опублікував В. Бугрим. Це, зокрема, “Чорнобильська аварія: її висвітлення неоднозначне”, “Журналістика екстремальних подій (теоретико-прикладні аспекти)”, “Социально-медицинские аспекты освещения Чернобыльских событий в средствах массовой информации”.

Окремо варто наголосити на внескові в започаткування й розвиток журналістичнознавчих досліджень у царині екологічної проблематики О. Коновця. Адже він почав досліджувати екологічну журналістику ще у 80-их роках минулого століття, за часів СРСР [6].

1.2 Екологічна тематика у новинних медіа Словаччини. Роль аудиторії у висвітленні екологічної тематики.

М. С. Шефер стверджує, посилаючись на М. Таддікена, що неодноразово доведено, що люди дізнаються про зміну клімату із ЗМІ. Крім фактичної інформації та причин, чому ми стикаємося з феноменом зміни клімату, вони також

можуть дізнатися про потенційні окремі кроки, які можуть уповільнити зміну клімату [19].

Автори також торкаються інших тем, у яких ми могли б шукати і, швидше за все, знаходити зв'язки з навколишнім середовищем або зміною клімату. Зокрема, ми можемо знайти явища або принаймні згадки про зміну клімату чи глобальне потепління у багатьох ЗМІ. Чим більше помітні наслідки зміни клімату і чим більше вчених останнім часом звертають на це увагу, тим більше ця тема потрапляє в ЗМІ. Часто навіть без медіа-контенту, який чітко стосується проблеми, яку ми обговорюємо. Лише в словацькому медіа-просторі ми можемо зустріти події, які мають прямий зв'язок зі зміною клімату, але про це не варто згадувати. Ми могли б, наприклад, зіткнутися з таким випадком, повідомляючи про повені чи надзвичайно спекотну погоду

Все частіше в новинах можна зустріти контент, який інформує про гострі екологічні проблеми, які можуть мати серйозні наслідки для населення. С. Онурсоева стверджує, що теми екологічних катастроф часто приваблюють ЗМІ. Новини мають свою специфіку, яка може не збігатися з екологічною журналістикою.

Якуб Філо з “Dennik SME” вважає страйк Грети Тунберг (2018) моментом прориву для словацьких ЗМІ: “Я пам'ятаю страйк Грети, коли він також потрапив на заголовки словацьких ЗМІ. Далі були Fridays for Future, тому що це було цікаво з медійної точки зору, тому що молодь закликала старше покоління діяти. Порівняно з минулим, інтерес до екологічних тем значно вищий, але рекордні охоплення бувають лише тоді, коли трапляється щось несподіване, наприклад, різке підвищення температури.”

Щоб покращити ситуацію, Філо пропонує створити медіа-відділи в редакціях, орієнтовані на “зелені” теми або на місце головного редактора або редактора відділу призначити особу, яка є зацікавленою в екологічній тематиці та буде просувати цю тематику для висвітлення медіа [9].

Часовий проміжок подій, пов'язаних із навколишнім середовищем, зазвичай довший, ніж часто необхідні для ЗМІ 24 години. Така сама проблема із близькістю території до їх аудиторії - наприклад, європейську аудиторію можуть не так сильно турбувати повені у Пакистані.

Складність цієї теми також полягає в тому, що це часто абстрактні явища, які неможливо добре відобразити в новинній статті, фото, телевізійних новинах чи репортажах. На думку багатьох, саме тому контент, який відображає екологічні катастрофи, часто потрапляє в новини в рамках інформування про екологію. З екологічними проблемами проблема ще більша, хоча іноді виникають ситуації, які за своєю природою можуть привернути до себе увагу. Це стихійні лиха, такі як повені, землетруси, урагани, виверження вулканів тощо.

На проникнення екологічної тематики в новини значною мірою впливають інституції та особи, які діють у сфері захисту та розвитку довкілля. Сюжети, які сьогодні стають частиною екологічних новин, часто викликані протестами або групами людей, які є захисниками навколишнього середовища. У Словаччині ми також бачимо, що інформація, представлена журналістам - організовані прес-конференції або виїзди на місця, де природоохоронці чи інші експерти пояснюють журналістам дану проблему. Такі інституції, як Міністерство навколишнього середовища Словацької Республіки, адміністрації національних парків, природоохоронні та активістські асоціації, повинні знайти спосіб як переповісти журналістам історію, яку вони зможуть максимально просто представити своїй аудиторії. Водночас журналісти повинні мати можливість брати інтерв'ю з компетентними людьми, отримувати ілюстративні та інші супутні матеріали.

Філіп Стругарік з "Denník N" дослідив кількість згадок слів клімат/кліматичний у словацьких телевізійних передачах, і у підсумковій статті він зазначив: "З кожним роком у нашій країні кількість згадок слів клімат/кліматичний зростає. Донедавна ці слова лунали на "Markiza", "Joj", "RTVS" і "TA3" разом менше ста разів на рік, у 2012 році це було лише 71 раз, а

через рік – 93 рази. За перші вісім місяців цього року згадок було вже 411. Найсильнішим наразі став 2017 рік, коли Дональд Трамп оголосив про вихід США з Паризької угоди про зміну клімату, про що детально повідомляли ЗМІ.” [22]

Показовим також є дослідження висвітлення словацькими медіа екологічної тематики М. Маєрського, в якому були досліджені такі види медіа, як телебачення, Інтернет-ЗМІ, щоденні та щотижневі газети. Результати дослідження наведені нижче, був здійснений моніторинг таких медіа:

- щоденні газети: Nový čas, Plus jeden deň, Pravda, Sme, Šport, Hospodárske noviny, Denník N;
- щотижневі газети: Plus 7 dní, Život, Nový čas pre ženy, Slovenka, Eurotelevízia, .týždeň, Trend;
- Інтернет-ЗМІ: aktuality.sk, sme.sk, pluska.sk, hnonline.sk, topky.sk, pravda.sk, cas.sk, dobrenoviny.sk, dennikn.sk;
- телеканали: Jednotka, Dvojka, TV Markíza, TV JOJ a TA3.

1. Щоденні газети

У вибраних газетах фраза зміна клімату або кліматична криза з'явилася в цілому 2915 разів протягом трьох років.

За результатами моніторингу, про зміну клімату найбільше писали в газеті SME (810 згадувань), на другому місці за кількістю збігів були Hospodárske noviny (459). Denník N також мав подібну кількість вмісту з ключовим словосполученням (417). Цікавим є те, що в газеті Nový čas, яка була найбільш популярною газетою в Словаччині протягом досліджуваного періоду, було зафіксовано 72 згадувань, що є найменшим показником серед усіх досліджених газет.

Більшість медіа (загалом 6 із 7) мали найбільше згадувань ключових словосполучень у перший моніторинговий рік (рік до пандемії). У другий рік (перший рік пандемії) спостерігалось зниження, а в третій рік (другий рік пандемії), порівняно з першим роком пандемії, кількість медіа-контенту, в якому згадується зміна клімату, зросла знову, але, в основному, не досягла тих значень,

що в перший рік. Так було у більшості щоденних газет - значно менше згадок у третій рік порівняно з першим. Denník SME та Hospodárske noviny зафіксували незначне зростання.

2. Щотижневі газети

Протягом трьох років були досліджені дані семи тижневиків – Plus 7 dní, Život, Nový Čas pre ženy, Slovenka, Eurotelevizia, .tježden і TREND. За цей період зафіксовано 378 згадок ключових слів щодо кліматичних змін.

Найбільше представлення теми можна побачити в тижневику TREND та .tježden. На них припадає 55% від загальної кількості згадувань кліматичної кризи. З даних можна також помітити, що в досліджуваних тижневиках редакція звертається до теми зміни клімату досить нерегулярно. Тенденція медіаконтенту в тижневиках TREND, .tježden і Eurotelévicia така ж, як і в щоденних газетах. У рік до пандемії вони мали найбільшу кількість згадувань ключових словосполучень, у перший рік пандемії простежується зменшення та подальше збільшення в другий рік пандемії, однак вона не досягає кількості до пандемії. У решті тижневиків ми бачимо суттєво інші сценарії. У Nový Čas pre ženy впродовж першого року пандемії найбільше за всі досліджувані роки згадували про зміну клімату. Дані Slovenka і Život протилежні. У той час як у Slovenka тема має тенденцію до зростання, у Životi висвітлення кліматичних змін з роками зменшується.

Способи, якими щотижневі газети інформують про зміну клімату, або в яких контекстах відрізняються залежно від своєї спрямованості: TREND і .week часто звертаються до зміни клімату в коментарях чи інтерв'ю. За весь моніторинговий період середня кількість статей на тиждень не перевищувала значення 1. У рік до пандемії було опубліковано в середньому 0,45 тексти на тиждень, у перший рік пандемії – 0,26 на тиждень і у другий рік пандемії – 0,32 тексти на тиждень. Якби зі статистики виключили TREND і .week, середні значення були б ще нижчими (рік до пандемії – 0,27 тексти/тиждень, перший рік пандемії – 0,18 тексти/тиждень, другий рік пандемії – 0,2 тексти/тиждень). В інших тижневиках зміна клімату

часто згадується лише у зв'язку з відомими особистостями (наприклад, актором Леонардо Ді Капріо чи президенткою Словацької Республіки Зузаною Чапутовою).

Більш спеціалізовані тижневики можуть частіше писати про кліматичну кризу, але дані найбільш популярних тижневиків показують, що зміна клімату є маргіналізованою темою в цих ЗМІ.

3. Інтернет-ЗМІ.

Згадки про зміну клімату найбільше присутні в Інтернет-ЗМІ. Значно вищу репрезентацію теми в інтернет-ЗМІ можна пояснити більшою ємністю медіапростору, який можуть собі дозволити окремі редактори (на відміну від друкованих видань чи радіо/телемовлення).

У той час як деякі портали новин пропонують свій вміст виключно на головному домені домашньої сторінки, інші мають розділений вміст. Зокрема, це *sme.sk*, *hnonline.sk* і *pravda.sk*. SME пропонує свій контент на субсайтах *domov.sme.sk*, *komentarye.sme.sk*, *plus.sme.sk*, *video.sme.sk* тощо. Решта два ЗМІ також їх мають. Тому очевидною є необхідність спиратися на вміст цих підсторінок.

У порівнянні з минулим роком можна побачити різні види збільшення або зменшення висвітлення теми. Дані SME, Aktuality, Topky, Pravda, Denník N (загалом 5 із 9 ЗМІ) показують, що про зміну клімату найбільше повідомлялося у P1 (рік до пандемії), у P2 (перший рік пандемії) спостерігалось зменшення, а в P3 (другий рік пандемії) знову зростання, які, однак, не перевищували значень P1. Помітна тенденція до зменшення у Dobrý povíny, а також незначне зниження P3 порівняно з P2 зафіксовано в Denník N (P2 – 527, P3 – 521). Однак для всіх інших досліджуваних середовищ значення були найнижчими під час P2. У P3 збільшення більш ніж на 50% на *hnonline.sk* порівняно з P1. Також є зростання в P3 в *cas.sk*.

Тема зміни клімату та кліматичної кризи найчастіше висвітлюється на *sme.sk*, *dennikn.sk* та *aktuality.sk* протягом року до пандемії. Якщо не брати до

уваги згадки, зафіксовані на підсторінках sme.sk, наступним за кількістю згадувань цих тем медіа-контенту буде topky.sk. Проте, зрозуміло, це також пов'язано з розміром редакції та її пріоритетною тематичною спрямованістю.

4. Телебачення.

Останнім видом медіа, розглянутим у цьому дослідженні, було телебачення. Зокрема, телеканали Jednotka, Markiza, TV JOJ і TA3. Моніторинг передбачає пошук у різних сесіях, переважно новинної та журналістської спрямованості. З характеру медіа, які досліджуються, зрозуміло, що структура програми настільки різна, що розмір простору для інформування про зміну клімату також різний. Таким чином, у дослідженні не можна чітко порівняти репрезентацію теми та її співвідношення в окремих ЗМІ. Інтерпретуючи дані з TA3, також потрібно враховувати той факт, що якщо повідомлення, яке містить фразу кліматичні зміни, включено до добірки новин, дуже ймовірно, що воно з'явиться в ефірі ще кілька разів у тому ж формулювання.

1. Телеканал “Jednotka” у році до пандемії налічував 276 сюжетів, пов'язаних з кліматичними змінами, у перший рік пандемії - 176, а другий рік пандемії - 248.

2. Телеканал “Markiza” у році до пандемії налічував 121 сюжет, пов'язаних з кліматичними змінами, у перший рік пандемії - 54, а другий рік пандемії - 83.

3. Телеканал “TV JOJ” у році до пандемії налічував 71 сюжет, пов'язаних з кліматичними змінами, у перший рік пандемії - 39, а другий рік пандемії - 108

4. Телеканал “TA3” у році до пандемії налічував 969 сюжетів, пов'язаних з кліматичними змінами, у перший рік пандемії - 345, а другий рік пандемії - 515.

Через різний розмір вибірки досліджених ЗМІ неможливо порівняти співвідношення репрезентації теми між окремими видами. Однак, незважаючи на це, виявляється, що зміна клімату найбільше відображена у інтернет-ЗМІ, що може бути пов'язано з можливостями, які мають редактори таких ЗМІ (на відміну від редакцій інших видів ЗМІ).

Одним із найбільших висновків кількісного аналізу є те, що в рік, коли в Словаччині почалася пандемія вірусу COVID-19, ЗМІ повідомляли про зміну клімату менше, ніж у попередньому році. У третій моніторинговий рік, коли тема пандемії була ще актуальною, було зафіксоване зростання висвітлення кліматичної кризи, яке, однак, не перевищувало значень за рік до пандемії. Особливо це стосується медіа, що формують громадську думку, які регулярно висвітлюють цю тему. З 28 досліджених медіа це явище спостерігалось в 21. У решті семи медіа кількість контенту з ключовим словом кліматичні зміни або кліматична криза не змінилась. В основному це були засоби масової інформації більш сенсаційного та бульварного характеру, зміст яких швидше розважить одержувача [12].

Результати цього дослідження перегукуються з результатами дослідження Н. Міхалкової. Це дослідження теж полягає у аналізі висвітлення словацькими медіа екологічної тематики, досліджувані періоди та ЗМІ збігаються, але дослідження Н. Міхалкової, хоча і є менш широким, охоплює інші аспекти діяльності медіа, зокрема кількість авторських текстів цих медіа.

Першим досліджуваним медіа став таблоїд *Nový Čas*. Було досліджено кількість матеріалів, опублікованих за період часу з жовтня по лютий 2021 року.

Загалом у жовтні було опубліковано 67 статей, пов'язаних із ключовими словосполученнями “кліматична криза”, “зміна клімату” та “глобальне потепління”. За ключовим словосполученням “кліматична криза” опубліковано 22 тексти, при цьому лише один з них мав це словосполучення в назві. Зі згадуванням “зміни клімату” опубліковано 55 текстів, два з яких мали її також у назві. Із загальної кількості матеріалів 16 мали обидва ключових словосполучення. 17 матеріалів та 2 заголовки мали згадування “глобального потепління”. *Nový Čas* бере більшість своїх текстів від інформаційних агентств, таких як TASR, SITA, ČTK. У жовтні таких текстів було 56, а 5 дописів опубліковано авторами видання.

У жовтні було опубліковано 9 матеріалів на тему кліматичної конференції, яка відбулася в наступному місяці.

Листопад став дещо багатшим на статті, на що вплинула кліматична конференція у Глазго. Загальна кількість статей за місяць зросла до 78 статей, з яких 16 були присвячені щойно згаданій конференції в Глазго. Так само в листопаді було досліджено, скільки статей було написано з використанням ключових словосполучень “кліматична криза”, “глобальне потепління” та “зміна клімату”. Ключове словосполучення “кліматична криза” було використане у 31 публікації та в одному заголовку. “Зміна клімату” зустрічалась в 61 матеріалі і 7 разів згадувалось у заголовках. 25 матеріалів та один заголовок містили у собі ключове словосполучення “глобальне потепління”. Кількість авторських текстів за листопад склала 72, а текстів інформаційних агентств - 6.

Грудень був найбільш бідним на статті. Загальна кількість скоротилася до 40 статей, що є найменшою кількістю за розглянуті місяці. 11 статей були опубліковані зі згадками кліматичної кризи, яка також з'явилася в одному заголовку. Більше статей було опубліковано за ключовим словосполученням “кліматичні зміни”, а саме 33 статті, при цьому це словосполучення використано лише один раз у назві. За грудень опубліковано по 6 авторських матеріалів. Не менш поширеними у грудні були й тексти інформаційних агентств, яких було 34.

Другим засобом масової інформації була обрана серйозну щоденну газету SME, яка, згідно з Monitor Iab Slovakia, є третьою за читаністю щодня у Словаччині. Так само в цьому випадку дослідження проводилися в жовтні, листопаді та грудні 2021 року.

Порівняно зі щоденником Nový Čas, у жовтні було опубліковано до 141 статті, які стосувалися вказаних ключових слів. У цьому випадку також було перевірено, скільки було опубліковано за ключовими словами “кліматична криза”, “зміна клімату” та “глобальне потепління”.

“Кліматична криза” у матеріалах у жовтні зустрічалась 54 рази, у листопаді - 44, грудні - 32. “Зміна клімату” згадувалась у жовтні 122 рази, у листопаді - 111, у грудні - 64. “Глобальне потепління” у заголовках у жовтні згадувалось 11 разів, у листопаді та грудні - 27 та 7.

“Кліматична криза” у заголовках публікацій у жовтні зустрічалась тричі, у листопаді та грудні по одному разу. “Зміна клімату” у заголовках у жовтні була 9 разів, у листопаді - 10, у грудні - 5. “Глобальне потепління” у заголовках у жовтні згадувалось 2 рази, у листопаді та грудні 0.

У жовтні кількість авторських матеріалів складала 47 штук, а текстів інформаційного агентства - 94. Відповідно, у жовтні 56 та 81, у грудні 41 і 39. Помітною є тенденція до збільшення кількості авторських публікацій з перевагою над передрукованими у грудні [15].

Дослідження висвітлення екологічної кризи в словацьких ЗМІ показало кілька ключових висновків. По-перше, у словацьких телевізійних програмах зростає кількість згадок про кліматичні терміни, що свідчить про зростання обізнаності та обговорення цього питання. Інтернет-ЗМІ, зокрема, мають більшу репрезентацію тем зміни клімату, ймовірно, через їхню більшу здатність створювати контент.

Однак дослідження також показало, що висвітлення змін клімату в ЗМІ коливалося під час пандемії COVID-19. У перший рік пандемії спостерігалось зниження охоплення, але в другий рік відбулося зростання, хоча й не перевищило допандемічний рівень. Ця закономірність спостерігалася в ЗМІ, що формують громадську думку, тоді як більш сенсаційні та орієнтовані на таблоїди ЗМІ показали незначні зміни у висвітленні.

Інтернет-медіа з більшою редакційною потужністю продемонстрували найбільшу присутність тем зміни клімату. Особливо активно висвітлювали цю проблему такі веб-сайти, як sme.sk, dennikn.sk і aktuality.sk. Однак висвітлення змінювалося в різні періоди, і деякі ЗМІ зазнали зменшення під час пандемії.

Результати дослідження підкреслюють важливість розуміння аудиторії ЗМІ. Різні медіа орієнтуються на різні цільові групи, і їхнє висвітлення екологічної кризи відображає їхні редакційні пріоритети. Медіаорганізації повинні враховувати знання та інтереси своєї аудиторії, коли вирішують, наскільки широко вони висвітлюють теми зміни клімату.

Спілкуючись про екологічні проблеми, важливо вибрати правильний спосіб спілкування. Еколог Джордж Маршалл каже: “Ми повинні усвідомити, що зміна клімату є великою проблемою, і вона означає різні речі для різних людей. Нам потрібно розмовляти з людьми у такий спосіб, який ретельно адаптований до того, ким вони є, що для них важливо та що робить їх тими, ким вони є. Важливо те, що нам потрібно припинити називати зміну клімату екологічною проблемою, тому що тоді слухатимуть лише ті, хто піклується про навколишнє середовище” [13].

Маршалл зазначає, що перш ніж почати спілкування, необхідно встановити особливості аудиторії. Він рекомендує говорити про зміну клімату як про проблему соціальної справедливості для лівих, а для консерваторів - як про загрозу традиціям і національній безпеці. У всіх випадках, однак, варто згадати про загрозу навколишньому середовищу та економіці.

У своїй книзі «Навіть не думай про це: Чому наші мізки ігнорують зміну клімату» (2014) він говорить про те, як важливо враховувати те, що найбільш хвилює аудиторію, коли йдеться про екологічні теми. Це пробуджує емоції, які є найбільшою рушійною силою. За словами Маршалла, завдяки реальним історіям людей читачі можуть краще співпереживати родинам, які втратили дах над головою через повені чи пожежі, або фермерам, які втратили весь урожай через тривалі посухи чи сезони дощів [14].

Так само важливо, як і правильно обрана комунікаційна стратегія в ЗМІ, те, як вона буде відрефлексована аудиторією. Під рефлексією ми маємо на увазі процес мислення, який проникає глибоко в розум і служить для критичного аналізу наших попередніх дій, у цьому випадку - аналізу нашої поведінки щодо

навколишнього середовища. Ідеальний випадок для “зелених” тем – це коли ЗМІ подають інформацію таким чином, що читач досягає рефлексування майбутнього у своїй особистості, тобто передбачення майбутнього на основі минулих дій.

Люди вже усвідомлювали їх негативний вплив на навколишнє середовище в минулому, але за останні десять років, як ми бачимо в оціночних звітах Міжнародної групи експертів зі зміни клімату, ситуація стрімко погіршилася [10].

Паралельно з погіршенням ситуації зростало усвідомлення та рефлексія кліматичної кризи. Є кілька способів, за допомогою яких ми можемо розмірковувати про екологічні проблеми, але Єва Смолкова з Інституту філософії Словацької академії наук розділила їх у своїй публікації «Екологічна проблема як можливість» (2000) на три види, з якими ми стикаємося найчастіше, а саме: аксіологічний, етичний і методологічний.

Синонімом слова аксіологічний є цінність, тобто це рефлексія, заснована на ранжуванні цінностей особистості. Екологічні цінності були представлені в різних системах цінностей, а процес їх прийняття базувався на соціальному запиті. Вони стали репрезентувати альтернативу існуючій системі цінностей, інший погляд на соціальні події та ставлення особистості не лише до оточення, а й до самого себе. Аксіологічна рефлексія екологічних цінностей зачіпає найбільш гуманний аспект. Без цього вони не мають зв'язку з людиною і не стосуються її екзистенційного виміру.

У зв'язку з таким типом рефлексії ЗМІ впливають на тих читачів, глядачів, слухачів, які усвідомлюють значний ступінь шкоди навколишньому середовищу, поступове зменшення біорізноманіття та інші проблеми, пов'язані з діяльністю людини. Наслідком їх усвідомлення є необхідність охорони природи та створення умов для її збереження. Однак, це підхід лише частини населення планети, інші сотні мільйонів людей не мають достатньо знань, щоб мати можливість оцінити їх негативний вплив на навколишнє середовище. Саме засоби масової інформації

можуть впливати на цінності менш налаштованої групи людей за допомогою відповідної комунікації.

Етична рефлексія відбувається з читачами, глядачами та слухачами, яким близькі принципи екологічної етики та які ставлять гуманне та екологічне на одне місце. Вони базуються на відповідальності за збереження умов життя на Землі.

У методологічній рефлексії ми розглядаємо екологічну проблему як необхідність боротися з певними небажаними наслідками діяльності людини для навколишнього середовища. Це стосується тих читачів, глядачів, слухачів, які припускають, що всі природничі, технічні та суспільні науки братимуть участь у вирішенні проблеми. Вони очікують, що ЗМІ передадуть їм наукові знання та дослідження найбільш ефективним і зрозумілим способом [20].

Висновки до розділу

Екологічна журналістика багато в чому відрізняється від інших видів журналістики. Вона має свої особливості, вимоги і труднощі. Наприклад, журналіст, який створює свої матеріали на екологічну тематику, часто має працювати з науковими джерелами, які мають складну для розуміння без додаткових знань інформацію та написані з використанням специфічних професійних термінів. Задача такого журналіста – донести цю інформацію до аудиторії зрозумілою мовою.

Також було з'ясовано, що не всі журналістські матеріали, написані на екологічну тематику, можна вважати екологічною журналістикою. Більшість матеріалів, написаних на екологічну тематику, є новинними замітками.

Була досліджена історія появи та становлення українських екологічних видань та особливості їхнього існування та контенту.

Також були опрацьовані дослідження про те, як часто згадування ключових слів та словосполучень екологічної тематики зустрічаються у різних видах словацьких медіа та зміни у їх використанні в останні декілька років.

РОЗДІЛ 2. ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ СОРТУВАННЯ СМІТТЯ ЯК ОДНОЇ З ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО МІСТА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ М. МИКОЛАЇВ, УКРАЇНА ТА М. БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧЧИНА

2.1 Висвітлення проблеми сортування сміття в онлайн-медіа як однієї з екологічних проблем сучасного міста: порівняльний аналіз м. Миколаїв, Україна та м. Братислава, Словаччина

Висвітлення екологічних проблем у медіа є невід’ємною частиною новинного контенту, і висвітлення тематики сортування сміття не є виключенням. Але якщо новини про екологічні проблеми зазвичай привертають увагу людей та змушують всіх переконатись у тому, що це жахливо, то сортування сміття може викликати у них різні реакції.

Поводження з відходами є невід’ємною частиною інфраструктури міст, а забезпечення можливості сортування сміття є одним з важливих завдань для влади міст. Медіа відіграють не останню роль у підтриманні цього зв’язку.

Наскільки різним може бути висвітлення медіа однієї теми в різних країнах та різних за рівнем урбанізації містах – питання для дослідження, яке лежить в основі цієї роботи. Тут будуть проаналізовані вибрані матеріали трьох українських та трьох словацьких онлайн-медіа з метою порівняти те, як вони висвітлюють тему сортування сміття у Миколаєві та Братиславі у період з 2015 по 2023 роки.

Українські онлайн-медіа, матеріали яких будуть проаналізовані, були вибрані за принципом «два регіональних та одне загальнонаціональне». В той час як Братислава є столицею Словаччини, Миколаїв є обласним центром України. Це означає, що не завжди події, які відбуваються у Миколаєві, потраплять до загальнонаціональних медіа, а от у регіональних їм гарантоване місце на головній сторінці сайту. Це буде перевірено і в контексті висвітлення теми сортування сміття

Першим досліджуваним онлайн-медіа є «Суспільне Новини». Воно є частиною української телерадіокомпанії «Суспільне мовлення» та має свій відділ у Миколаївській області.

1. «Миколаївські школярі вирішували екологічні проблеми міста»

Режим доступу: <https://suspilne.media/16556-mikolaivski-skolari-virisuvali-ekologicni-problemi-mista/>

Це замітка про тренінг для вчителів та учнів миколаївських шкіл, яка була опублікована у лютому 2020 року. Метою тренінга було запровадження у миколаївських школах роздільного збору сміття. Окрім коментарів організаторки тренінгу, яка розповідає, як має відбуватись процес у школах, є також коментарі педагогів та школярів, в школах яких вже сортують сміття і які діляться своїм досвідом та враженнями, доповнюючи цим матеріал.

2. «Чи готова Миколаївщина до сортування сміття»

Режим доступу: <https://suspilne.media/69400-ci-gotova-mikolaivsina-do-sortuvanna-smitta/>

Це замітка, опублікована у жовтні 2020 року, у якій повідомляється про проблему з переробкою того сміття, яке сортують і збирають миколаївські школи. Координаторка цієї ініціативи у своєму коментарі називає проблемою те, що пункти прийому вторсировини у Миколаєві не приймають ті малі об'єми, які надають їм школи, тому виникала потреба у об'єднанні відсортованих відходів шкіл або пошуку пунктів прийому за межами області.

3. «46 пунктів прийому вторинної сировини у Миколаєві зобразили на онлайн-мапі»

Режим доступу: <https://suspilne.media/126748-46-punktiv-prijomu-vtorinnoi-sirovini-u-mikolaevi-zobrazili-na-onlajn-mapi/>

Це замітка, опублікована у травні 2021 року. У ній повідомляється про створення національної карти пунктів прийому вторинної сировини, 46 з яких знаходяться у Миколаєві. У тексті є посилання на сайт, на якому вона розміщена, а

також зазначено, що користувачі онлайн-платформи можуть оновлювати інформацію про пункти прийому. Це звичайна новинна замітка, в якій інформація про подію подана достатньо повно і доповнена коментарем координаторки цієї ініціативи.

3. «Обстріли Миколаєва пошкодили понад дві тисячі будинків: що робитимуть з будівельним сміттям»

Режим доступу: <https://suspihne.media/424071-obstrili-mikolaeva-poskoditi-ponad-3-tisaci-budinkiv-so-robitimut-z-budivelnim-smittam/>

Це розширена замітка, опублікована у березні 2023 року. У ній йдеться мова про те, що міська влада планує переробляти будівельне сміття, яке утворилось у місті внаслідок обстрілів. Матеріал доповнений коментарями заступника міського голови та екологині, які оцінюють можливість реалізації цього плану, та жительок міста, які діляться своїми думками з цього приводу.

Наступне українське онлайн-медіа – регіональне миколаївське ЗМІ «НикВести». Воно позиціонує себе як незалежне інформаційно-аналітичне медіа, яке значну увагу приділяє аналізу роботи органів місцевого самоврядування та державної влади в Миколаївській області.

1. «Невінчаний: Завод з переробки сміття зробить неактуальною роботу біогазової установки»

Режим доступу:

Це коротка замітка, яка була опублікована у вересні 2016 року. У ній повідомляється про те, як депутат Миколаївської обласної ради Максим Невінчаний в ефірі телеканалу розповів про те, що за умови будівництва у Миколаєві сміттепереробного заводу без роботи залишиться завод з отримання електроенергії з біогазу, що розташований на міському полігоні.

2. «Агентство розвитку стверджує, що 20% сміття в Миколаєві може перероблятися»

Режим доступу: <https://nikvesti.com/news/public/96093>

Цей матеріал можна віднести до жанру замітки. Він був опублікований у жовтні 2016 року. Основною подією, висвітленою у цьому матеріалі, є брифінг проекту, який запроваджує сортування сміття у школах Миколаєва. Серед учасників брифінгу – президентка громадської організації «Let`s do it, Ukraine!» та представник компанії «PepsiCo», які організували цей проект, а також директор комунальної установи «Агентство розвитку Миколаєва», який зазначив, що 20% сміття від близько 2,7 тонн побутових відходів, які щоденно вивозять з Миколаєва, може бути перероблено. Їхні коментарі доповнили замітку разом із описом етапів розвитку проекту.

3. «Сенкевич вважає неможливим введення роздільного збору сміття у Миколаєві: «Це нереально, ми не готові»»

Режим доступу: <https://nikvesti.com/news/politics/189495>

Цей матеріал можна віднести до жанру розширеної замітки. Він був опублікований у травні 2020 року і побудований навколо коментаря миколаївського міського голови Олександра Сенкевича. Він стверджує, що немає сенсу запровадження у місті роздільного збору сміття для містян, оскільки вони до цього не готові, але є інвестори, які готові побудувати сортувальну лінію на сміттєвому полігоні і сортувати сміття вже там. У замітці присутній бекграунд з посиланням на старіші публікації, з яких можна дізнатись контекст цього питання.

4. «Губернатор Кім розповів, чому в Миколаївській області досі нема заводу з переробки сміття»

Режим доступу: <https://nikvesti.com/news/politics/215905>

Це замітка про прес-конференцію голови Миколаївської ОДА Віталія Кіма, яка була опублікована у березні 2021 року. На ній він розповів, що будівництво сміттєпереробного заводу спричинить підняття тарифу на вивіз сміття у 5 разів за тону, і що інвестори для будівництва такого заводу є, але він вважає, що будівництво заводу має здійснюватись за рахунок пільгового фінансування або дотацій.

5. «Коренєв заявив, що лінію для сортування сміття у Миколаєві не побудують у 2021 році»

Режим доступу: <https://nikvesti.com/news/business/224931>

Це замітка, яка була опублікована у липні 2021 року. У ній йдеться про коментар заступника міського голови та директора департаменту ЖКГ Миколаївської обласної ради Сергія Коренєва з приводу будівництва у Миколаєві сміттєпереробної лінії, в якому він повідомляє, що Миколаєву потрібна не сміттєпереробна лінія, а сміттєпереробний комплекс, який має складатись з трьох видів переробки, юридична частина якого буде реалізована у 2021 році. У замітці є бекграунд, в якому роз'яснені плани та обіцянки міської влади про будівництво сортувальної лінії в Миколаєві, які дозволяють читачу бути у контексті подій. Також у матеріалі використовується словосполучення «сміттєпереробна лінія», яке вжив Сергій Коренєв, хоча у заголовку фігурувала все-таки «сміттєсортувальна лінія», але потрібно зауважити, що ці лінії є різними і не завжди присутні разом на заводах.

Останнім третім українським онлайн-медіа, контент, пов'язаний із сортуванням сміття якого буде досліджений, є регіональне видання медіа «Преступности.НЕТ».

В першу чергу, уваги потребує висвітлення «Преступности.НЕТ» подій, пов'язаних із будівництвом сміттєпереробного заводу, яке планувалось багато років, але так і не було розпочате. Ця тема висвітлена у великій кількості заміток, а події у період з 2007 по 2019 роки об'єднані у великій хроніці.

«Десятки «інвесторів», пожежі і завод з переробки сміття, який так і не з'явився: Хроніки миколаївського сміттєзвалища»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/public/216602>

Це хроніка подій та рішень влади стосовно миколаївського сміттєзвалища, яка охоплює період з 2007 року по 6 травня 2019 року. Перша згадка про потенційне запровадження сортування сміття була ще у 2007 році, коли міська

рада прийняла програму «Чисте місто». Вже у 2008 році до міської влади надійшло близько 7 пропозицій від українських та іноземних компаній, які пропонували проекти сміттєпереробного заводу та досліджували міський полігон на наявність метану. У 2009 році повідомлялось про план будівництва двох сміттєпереробних заводів у межах міста та видобутку метану з території полігону. 7 вересня питання будівництва заводів мало бути розглянуте на сесії міської ради, але було зняте з порядку денного. У 2011 році до міської влади надійшло ще декілька проектів з переробки відходів міста, але за словами тодішнього міського голови Володимира Чайки, всі вони з якихось причин не підійшли. 9 серпня 2014 року був підписаний меморандум про будівництво на території міського полігону заводу, який буде збирати та спалювати метан для отримання електроенергії, і 9 жовтня 2015 року він був відкритий. У 2016 році міський голова Олександр Сенкевич ініціював створення робочої групи, що мала займатись розробкою проекту сміттєпереробного комплексу. У 2017 році стало відомо, що на миколаївському полігоні нелегально та майже безоплатно працюють люди та сортують вторсировину, яке потім здають на «прохідній» сміттєзвалища, за яку відповідає комунальне підприємство «Миколаївкомунтранс». На цей момент міською владою було відхилено вже понад 30 проектів сміттєпереробного заводу, і 4 жовтня ще одна компанія виступила з проектом – «Вейст ту Енерджи Корп.». 20 листопада стало відомо, що НАБУ проводять розслідування через підписання Олександром Сенкевичем меморандума про будівництво заводу з цією компанією. У 2019 році ОДА звинуватила міську адміністрацію у відсутності сміттєпереробного заводу, а міський голова пояснив це відсутністю місця та інвесторами-шахраями. Також у цьому році міський голова Олександр Сенкевич заявив, що вважає будівництво сортувальної лінії на полігоні недоцільним, оскільки це призведе до відмови від ідеї будівництва сміттєпереробного заводу на 10 років.

Але на цьому історія неіснуючого сміттєпереробного заводу та сортувальної лінії не закінчилась, і «Преступности.НЕТ» опублікували в 2019 році ще три замітки з цієї теми.

«В Миколаївській мерії підписали меморандум про будівництво сортувальної лінії та комплексу для збирання біогазу на полігоні ТПВ»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/money/221724>

Це замітка, яка була опублікована у серпні 2019 року. У ній повідомляється про те, що міський голова Олександр Сенкевич та директор КП «Миколаївкомунтранс» підписали меморандум про співпрацю з компанією «ЕМС Енерджи», в межах якого планують побудувати на міському полігоні сортувальну лінію та комплекс для збирання біогазу. Цю замітку доповнює бекграунд з попередніх подій, пов'язаних із тією темою, що дає читачу контекст та дозволяє зрозуміти ситуацію.

«Мер Миколаєва заявив, що найближчим часом на полігоні ТПВ встановлять сортувальну лінію, але спочатку треба провести інвестконкурс»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/public/224104>

Ця замітка була опублікована у вересні 2019 року і є продовженням подій з меморандумом. У замітці йдеться про те, що міський голова Олександр Сенкевич повідомив про плани провести інвестиційний конкурс для будівництва сортувальної лінії, в такий спосіб відреагувавши на критику через підписання меморандуму без проведення конкурсу. Ця замітка також має бекграунд з історією проблеми Миколаєва з будівництвом об'єкту для сортування та переробки відходів, і це надає аудиторії контекст подій.

«Директор ДЖКГ заявив, що у Миколаєві досі немає заводу з переробки сміття через «інвесторів», які не надавали реальної гарантії будівництва»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/public/227785>

Це остання замітка, в якій висвітлювалось питання будівництва у Миколаєві сміттєпереробного заводу. Вона була опублікована 12 грудня 2019 року, і в ній

Йдеться про обговорення питання будівництва сміттепереробного заводу на засіданні депутатської комісії з питань бюджету. На цьому засіданні директор ДЖКГ Сергій Коренєв пояснив відсутність заводу тим, що жодний з інвесторів не пропонував такий проект заводу, який би відповідав усім затребуваним вимогам, а вимоги були такі: біогазовий комплекс, сортування сміття та утилізація шляхом спалювання для отримання електроенергії, і всі мала побудувати одна компанія. Члени комісії запропонували винести цю програму на розгляд міської ради із коригуваннями, але ця історія не мала продовження.

Цікавою також є ситуація з висвітлення діяльності та висловлювань колишнього депутата Миколаївської обласної ради Максима Невінчаного. «Преступности.НЕТ» протягом одного місяця у 2020 році опублікували три замітки, в яких повідомляється про те, як він наголошує на запровадженні «смітцевої стратегії» для вирішення проблем зі сміттям у Миколаєві, що включає в себе сортування, роздільний збір і переробку відходів.

«Смітцева стратегія: Депутат Невінчаний закликає владу Миколаєва впровадити процес розділення та переробки побутових відходів»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/politics/229944>

Це перша з заміток, яка була опублікована 28 січня 2020 року. Посилаючись на публікацію на особистій сторінці депутата у Facebook, «Преступности.НЕТ» повідомляють про його бачення «смітцевої стратегії». На його думку, для впровадження у місті сортування сміття не потрібно залучати іноземних інвесторів, проте потрібно задіяти містян. Вони сортуватимуть відходи, але переробляти їх в Миколаєві немає потреби, оскільки приватні «переробники» самі збиратимуть у місті сміття та переробляти його самостійно. При цьому він пропонує залишити місту органічні відходи, щоб виробляти з них біогаз.

«Поки не буде смітцевої стратегії, влада буде підвищувати ціни, а місто потопати в бруді, - депутат Невінчаний»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/public/230748>

Це друга замітка, опублікована 13 лютого 2020 року. У ній йдеться про те, як Невінчаний засуджує підвищення тарифу на вивіз сміття, стверджуючи, що це лише погіршує сміттеву проблему, замість її вирішення. Він запевняє, що місту потрібно створити систему роздільного збору відходів і що це було б вигідним для усіх: підприємці «ганялися» б за вторсировиною, а тариф на вивіз сміття суттєво зменшився б.

«Миколаїв на межі екологічної катастрофи», - Невінчаний розповів про світову практику виробництва біогазу»

Режим доступу: <https://news.pn/ru/politics/231541>

Остання третя замітка була опублікована 28 лютого 2020 року. У цій замітці йдеться про те, як Невінчаний наголошує на необхідності впровадження у Миколаєві сортувальної лінії як у турецькому місті, яке він відвідав. За його словами, Миколаїв перебуває на межі екологічної катастрофи через те, що на міському звалищі відбуваються небезпечні процеси гниття. Він стверджує, що їх можна використати на власну користь, якщо використовувати глильних бактерій для виробництва біогазу, а не просто викачування, як це відбувається на миколаївському полігоні.

Ця ситуація цікава тим, що ні до, ні після цього періоду Максим Невінчаний не позиціонував себе як еко-активіста та не опікувався проблемами зі сміттям у місті.

Окрім висвітлення заяв Максима Невінчаного, з початку пандемії вірусу COVID-19 та запровадження у країні карантину тема сортування сміття у матеріалах «Преступности.НЕТ» не з'являлась. Лише у 2023 році, більше ніж через рік після початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України, були опубліковані дві замітки, в яких представники міської влади піднімають тему сортування та переробки відходів.

«У Миколаєві ДЖКГ незабаром повинен оголосити тендер на вивіз та переробку будівельного сміття, що утворилось від руйнувань»

Режим доступу: <https://news.pn/uk/RussiaInvadedUkraine/290125>

Це коротка замітка по прямому ефіру міського голови Олександра Сенкевича, яка була опублікована у квітні 2023 року. У своєму ефірі міський голова розповів, що незабаром буде оголошений тендер на переробку будівельного сміття, яке утворилось внаслідок обстрілів, для зберігання якого шукали місце.

«Премія меру, правила паркування транспорту, допомога на оздоровлення дітей загиблих воїнів: Домбровська розповіла, які питання затвердила комісія міськради»

Режим доступу: <https://news.pn/uk/public/291491>

Це замітка, яка була опублікована у травні 2023 року. У ній повідомляється про публікацію депутатки Миколаївської міської ради Тетяни Домбровської у Telegram, в якому вона поділилась результатами засідання постійної депутатської комісії з питань прав людини, законності та депутатської діяльності. Депутати розглянули проект рішення про доповнення плану діяльності з підготовки проектів регуляторних актів Миколаївської міської ради на 2023 рік, один з запропонованих до розгляду проектів рішень – про затвердження створення сортувальної лінії для твердих побутових відходів поблизу міського полігону.

Досліджені українські медіа мають різну кількість матеріалів, пов'язану з висвітленням сортування сміття, і це може бути наслідком орієнтування на аудиторії, чий інтерес до новин має різне географічне розташування. Найменше публікацій було у загальноукраїнського «Суспільного», оскільки досліджені замітки і були всіма знайденими на цю тему матеріалами. Найбільше – у регіонального «Преступности.НЕТ», яке, очевидно, має особливий інтерес до пов'язаною з цією темою проблемою у вигляді так і не побудованого сміттєпереробного заводу.

Наступними в черзі є словацькі онлайн-медіа, серед яких такж було відібрано три представника для дослідження.

Онлайн-медіа «Zregionu.sk» є частиною одного з найпопулярніших словацьких веб-сайтів «Zoznam.sk», який був одним з перших словацьких сайтів у Інтернеті. Наразі «Zoznam.sk» є великою словацькою компанією, яка має велику кількість продуктів, серед яких різні онлайн-медіа, інтернет-магазини, мобільні застосунки та навіть власний сервіс пошуку.

1. «Не знаєте, що робити з ялинкою після Різдва? Міста мають просте рішення»

Режим доступу: <https://regiony.zoznam.sk/neviete-co-so-stromcekom-povanociach-mesta-maju-jednoduche-riesenie/>

Різні муніципалітети щороку організовують масовий збір новорічних ялинок, що полегшує їх утилізацію належним чином без шкоди для довкілля. Мешканці можуть залишити свої дерева біля призначених контейнерів для сміття, а про решту подбає місто. Від Братислави до Трнави, від Тренчина до Жиліни та від Банської Бистриці до Кошице міста створили системи збору у співпраці з компаніями з утилізації відходів і компостними підприємствами. Незалежно від того, живі це чи штучні дерева, жителі можуть залишити їх безкоштовно і бути впевненими, що вони отримають належну обробку та переробку.

Цей матеріал також є розширеною заміткою. Він присвячений зимовим святкам і був опублікований у січні 2019 року. У замітці йдеться про те, що люди в Словаччині не завжди знають, як утилізувати ялинку після свят, і тому в цьому тексті роз'яснюють куди і чому не можна здавати ялинку, а куди треба. Також у публікації присутня інфографіка від комунального підприємства, яке відповідальне за роздільний збір та переробку відходів, про те, як сортувати святкові атрибути, що допомагає дізнатись містянам, що можливо зустріти свята без шкоди для довкілля.

2. «Позбутися неприємного запаху побутового сміття легко. Експерт радить, як це зробити»

Режим доступу: <https://regiony.zoznam.sk/zbavit-sa-neprijemneho-zapachu-z-domaceho-odpadu-je-jednoduche-odbornicka-radi-ako-na-to/>

Дотримання гігієнічних заходів під час утилізації відходів має вирішальне значення, і муніципалітети закликають взяти це до уваги. У зв'язку з новим Законом про відходи, який зобов'язує певні муніципалітети збирати та сортувати кухонні відходи, експерти підкреслюють важливість дотримання гігієнічних стандартів для захисту населення. Процес збирання та сортування неминуче включає контакт із відходами, що може призвести до поширення хвороб. Однак експерти виділяють прості кроки, які можуть зменшити ці ризики, такі як впровадження ефективних систем збору та використання контейнерів для сміття, оброблених антибактеріальними засобами. Дотримуючись належної практики утилізації відходів, включаючи роздільне сортування кухонних відходів, муніципалітети можуть зменшити неприємні запахи, забруднення та поширення шкідливих мікроорганізмів, а також знизити плату за використання звалища для захоронення відходів та витрати на переробку відходів.

Цей матеріал є заміткою, опублікований у жовтні 2020 року. В ньому висвітлюється проблема догляду та правильного використання сміттєвих баків для органічних відходів. У тексті повідомляють про потенційну небезпеку неправильного догляду за такими баками та про спосіб цьому запобігти. Такі публікації допомагають покращити обізнаність людей у тому, як правильно сортувати сміття.

3. «Переламний момент: з понеділка Братислава сама сортуватиме своє сміття»

Режим доступу: <https://regiony.zoznam.sk/prelomovy-krok-bratislava-od-pondelka-bude-triedit-odpad-vo-vlastnej-rezii/>

Братислава, столиця Словаччини, оголосила про значний крок у своїй стратегії управління відходами. З понеділка місто самостійно займатиметься сортуванням сміття після придбання сортувальної лінії та розірвання договорів з

Bratislavská recyklačná s.r.o. (раніше відомий як Vassal ЕКО). Цей крок спрямований на підвищення рівня сортування та переробки відходів із короткостроковою метою досягти 45% рівня переробки відсортованого пластику. Взявши під контроль процес сортування сміття, Братислава має намір покращити екологічні практики, зменшити витрати та зробити внесок у зусилля з декарбонізації.

Це матеріал за вересень 2021 року, який можна віднести до жанру замітки. У ньому йдеться про те, що міська влада Братислави прийняла рішення про самостійне сортування сміття на базі комунального підприємства. У матеріалі пояснено, чому було зроблено такий вибір та в чому полягає стратегія розвитку. Замітка не розширена інформацією про те, чи нестиме цей крок зміни у життя містян.

4. «Утилізація ялинок після Нового року? Категорично НЕ відносьте їх у зоопарк, вони там не потрібні»

Режим доступу: <https://bratislava.zoznam.sk/likvidacia-vianocnych-stromcekov-po-novom-roku-urcite-ich-nedavajte-do-zoo-tam-ich-nechcu/>

У тексті обговорюється питання утилізації ялинок після свят у Словаччині. Це підкреслює дилему, з якою стикається багато людей щодо правильного способу позбутися своїх дерев, наприклад, переробити їх, спалити чи використовувати як корм для тварин у зоопарку. Однак матеріал застерігає не ставити дерева в зоопарку, оскільки прикраси, залишені на деревах, можуть бути шкідливими для тварин. Рекомендовані методи утилізації включають переробку дерев для різних цілей, таких як прикраса саду чи виготовлення годівниць для птахів, або доставку їх у визначені пункти збору, де їх можна подрібнити та використати як паливо чи добриво. У тексті також міститься конкретна інформація про збір і утилізацію дерев у різних містах Словаччини.

Цей матеріал можна віднести до розширеної замітки, оскільки у ньому містяться коментарі від представників зоопарків Словаччини та компаній, що

відповідають за поводження з відходами у різних регіонах та містах. Цікаво, що такі коментарі представників зоопарків були використані у матеріалі з такою самою темою у 2019 році, це викликає сумніви щодо того, чи оновлювала авторка замітки інформацію.

Друге досліджуване словацьке онлайн-медіа – «pravda.sk», яке входить у ТОП-5 словацьких новинних ЗМІ. Воно також є «нащадком» словацької газети «Pravda», яка відома як словацька газета, яка найдовше виходила друком – з 1920 року і до сьогодні.

1. «У відсортованих відходах Братислави вже знайшли курей, гаманці та паспорти»

Режим доступу: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/358961-bratislavcania-netriedia-az-polovicu-recyklovatelneho-odpadu/>

Проблеми сортування сміття в Братиславі вирішує компанія OLO, яка відповідає за збір сміття. Вони перевірили, як мешканці сортують сміття, і виявили проблеми з неналежним сортуванням і незвичними предметами, такими як кури, гаманці та паспорти, що були знайдені у сміттєвих контейнерах з відходами на переробку. Було надано вказівки, включно з тим, що не потрібно мити або пресувати алюмінієві банки та тетрапаки перед утилізацією. Процес сортування передбачає ручне розділення, коли пластикові пляшки сортуються за кольором, а зі скла для переробки в основному підходять тільки звичайні пляшки чи банки. Було наголошено на важливості освіти щодо сортування відходів і дотримання нормативних вимог, а також майбутні суворіші оцінки та штрафи за порушення. Було підкреслено економічні вигоди від розділення сміття.

Цей матеріал можна віднести до жанру розширеної замітки, він був опублікований у червні 2015 року. Він повністю присвячений комунальному підприємству OLO, яке відповідає за роздільний збір і переробку сміття в Братиславі. Через приклад аналізу вмісту контейнерів для відсортованих відходів за принципом того, як це роблять на сортувальній лінії, показано, які помилки

роблять люди під час сортування сміття та як їх уникнути. Текст завершується нагадуванням про те, які види відходів підходять для різних контейнерів, а які ні. Це вдалий приклад матеріалу з висвітленням теми сортування сміття, оскільки детально досліджена та висвітлена проблема, а також надані поради для підвищення обізнаності читачів.

2. «У Братиславі працює автоматизована сортувальна лінія»

Режим доступу: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/546947-v-bratislave-pracuje-automatizovana-separacna-linka/>

У Братиславі запровадили автоматизовану лінію розділення сміття, яка сортує пластик і папір, зібрані з жовто-блакитних контейнерів. Раніше сортування проводилося вручну, але нова лінія, якою керує Bratislavská recyklačná, є найсучаснішою в Центральній та Східній Європі. Лінія використовує спектрофотометричне виявлення та сепарацію повітря під високим тиском для сортування компонентів відходів, досягаючи показника успіху сортування близько 46%. Завдяки потужності 20 000 тонн на рік лінія покриває поточні та майбутні потреби міста. У разі потреби компанія готова отримувати дозволи на розширення потужностей. Автоматизована лінія усунула необхідність ручного сортування на вихідній лінії.

Це розширена замітка за березень 2020 року, в якій розповідається про роботу нової автоматизованої сортувальної лінії у Братиславі. У замітці присутній бекграунд з контекстом стосовно того, як раніше здійснювався процес сортування сміття, роз'яснення змін від нововведень з використанням коментарів представників компанії та наукової інформації, яка адаптована для читачів.

3. «Метод сортування відходів у Братиславі зміниться для домогосподарств»

Режим доступу: <https://ekonomika.pravda.sk/ekologia/clanok/550821-sposob-tiredenia-odpadu-v-bratislave-sa-pre-rodinne-domy-zmeni/>

У тексті йдеться про зміну методу сортування сміття для домогосподарств у кількох районах Братислави. З липня в кожному домогосподарстві контейнери замінять на пакети. Два синіх мішки для паперу та два жовтих мішки для пластику будуть надані кожному домогосподарству з розкладом вивезення щомісяця. Сортування скла триватиме, як і раніше, але з більшості пунктів збору буде вилучено папір і пластикову тару. Зміна спрямована на створення чистіших громадських місць та підвищення рівня сортування сміття. Очікується, що нова система збільшить ефективність сортування до 20%. Зміну позитивно сприйняли в таких районах, як Вайнори, де місця збору мали негативний вплив на довкілля. Розширення нової системи на інші райони залежатиме від аналізу її ефективності наприкінці 2020 року, і поточні пункти збору можуть бути ліквідовані, якщо новий метод виявиться успішним.

Цей матеріал був опублікований у травні 2020 року і за жанровою особливістю є розширеною заміткою, оскільки містить коментарі представників міської влади. У ньому містяться бекграунд з досліджень невідсортованої вторинної сировини у змішаних відходах, рівень яких ця реформа має зменшити. Цей матеріал можна вважати вдалим, він повідомляє як саме ці зміни будуть запроваджені у життя містян та які вже є результати.

4. «Братислава вже сортує сміття у мішки, але вони замалі»

Режим доступу: <https://ekonomika.pravda.sk/ekologia/clanok/559389-bratislava-uz-separuje-do-vriec-su-vsak-primale/>

У тексті повідомляється про початкові ускладнення, з якими зіткнулися в Братиславі щодо сортування відходів у мішки в домогосподарствах. Жителі кількох районів міста замість анонсованих 120-літрових синьо-жовтих мішків отримали менші пакети. Ця невідповідність викликала скарги мешканців, які придбали 120-літрові контейнери для розміщення мішків. Організація відповідальності виробників планує розслідувати це питання разом з постачальником. У матеріалі згадується, що мешканці пропонують замість них

запровадити кольорові контейнери. Ініціатива сортування зараз поширюється на сім районів міста, і кожне домогосподарство забезпечується чотирма пакетами на місяць для пластикових і паперових відходів. У міській адміністрації різницю в розмірах мішків вважають незначною і зазначають, що проект знаходиться на пілотній стадії. «Natur-pack», компанія, відповідальна за доставку мішків, визнає проблему та має намір вирішити її, забезпечивши доставку додаткових мішків після використання вже розданих.

Матеріал вийшов у серпні 2020 року, за жанром його можна віднести до замітки. Він є гарним прикладом комунікації між містянами та владою та важливістю поширення інформації про неналежне виконання своїх обов'язків представниками влади.

5. «Братислава сама сортуватиме сміття. Валло заплатив Vassal ЕКО 3,9 мільйона євро»

Режим доступу: <https://spravy.pravda.sk/regiony/clanok/601281-bratislava-bude-odpad-triedit-sama-vallo-zaplatil-vassal-eko-3-9-miliona-eur/>

У Братиславі вирішили самостійно займатися сортуванням сміття, розірвавши договір з Bratislavská recyklačná (раніше Vassal ЕКО). За закупівлю сортувальної лінії та розірвання контракту місто заплатить 3,9 млн євро. Мер Матуш Валло заявив, що цей крок має на меті відновити контроль над сортуванням сміття та підвищити довіру мешканців до переробки. Мета полягає в тому, щоб до 2026 року досягти 45-відсоткового відсотка звільнених, замість нинішніх 30 відсотків. Заступник міського голови Тетяна Кратохвілова запевнила, що компанія «Збір та ліквідація сміття» (OLO) готова до змін. Договір набув чинності в понеділок.

Цей матеріал за вересень 2021 року можна ідентифікувати як розширену замітку, яка містить коментарі і бекграунд для покращення розуміння читачем висвітлюваної події.

Останнім досліджуваним словацьким онлайн-медіа є «RTV:spravy», яке є частиною державної організації «RTVS», що відповідає за національне теле- та радіомовлення.

1. «Будай представив реформу управління будівельним сміттям»
Режим доступу: <https://spravy.rtv.sk/2022/05/budaj-predstavil-reformu-nakladania-so-stavebnym-odpadom/>

Міністр навколишнього середовища Словаччини Ян Будай представив поправку до Закону про відходи, зосереджену на поводженні з будівельним сміттям. Реформа спрямована на визнання будівельного сміття вторинною сировиною та сприяння його переробці. Згідно з новими правилами, буде обов'язковим оголошувати початок і закінчення демонтажу та вести облік обсягів утвореного будівельного сміття з метою переробки 70% будівельних матеріалів. Однак реформа в першу чергу стосується великих будівель, площа яких перевищує 300 квадратних метрів, і великих компаній, які зосереджуються на значних будівельних проектах, таких як реконструкція доріг або тротуарів. Дрібне будівельне сміття, яке є результатом таких робіт, як ремонт ванної чи кухні, не поширюється на реформу. Будівельники будуть зобов'язані сортувати сміття по матеріалах, відокремлюючи окремі компоненти під час знесення. Реформа також має фінансові переваги, оскільки вартість захоронення будівельного сміття зменшиться з €130 до €40 за тону після впровадження переробки. Загальні цілі реформи – підвищення рівня переробки та сприяння повторному використанню будівельного сміття.

Цей матеріал був опублікований у травні 2022 року. За жанровою особливістю його можна віднести до подієвої замітки, оскільки він вибудований навколо факту події – зміни законодавства. Журналіст подає інформацію, пояснюючи фактичні зміни у процесі поводження з будівельним сміттям та те, як це вплине на життя пересічних громадян, які читатимуть цей текст. У тексті

наявний бекграунд, який дозволяє читачу орієнтуватись та порівнювати нові дані та старі – наприклад, стосовно ціни утилізації будівельних відходів.

2. «З січня існує загроза припинення збору відходів, попереджають муніципалітети та колекторські компанії»

Режим доступу: <https://spravy.rtv.slovakia.sk/2022/11/od-januara-hrozi-zastavenie-zberu-odpadov-upozornuju-samospravy-a-zberove-firmy/>

У Словаччині є попередження як від місцевих органів влади, так і від компаній зі збору відходів, що збирання відходів може бути припинено з 1 січня 2023 року. Це пов'язано з новим законодавством, яке вимагає обробки відходів перед захороненням, для чого бракує необхідних технологій. Тривалий процес отримання дозволів спричинив затримки в отриманні необхідних погоджень та будівництві необхідних об'єктів. Хоча деяким операторам вдалося вкластися в терміни, є занепокоєння щодо долі тих, хто цього не встиг. Союз міст Словаччини зазначає, що в країні мало сміттєпереробних підприємств, що створює серйозну проблему приблизно для 80% Словаччини. Вони пропонують відстрочити набрання чинності закону на два роки, але Мінприроди виступає проти цієї ідеї. Міністерство працює над розробкою правил і зборів для підтримки міст, муніципалітетів і операторів, які доклали щирих зусиль для дотримання закону. Відтермінування дії закону може призвести до штрафів з боку Єврокомісії. (замітка 2022)

Це матеріал від листопада 2022 року, який можна ідентифікувати як замітку. У матеріалі наголошується на тому, що після запровадження нового законодавства може бути припинено збирання відходів. Але не уточнено та не пояснено, яких саме відходів, що може викликати нерозуміння повної ситуації читачем. У публікації присутній бекграунд та пояснені причини негативних наслідків таких змін: наприклад, з інформації про недостатню кількість сміттєспалювальних та сміттєпереробних заводів, а також з інформації про те, що тепер відходи потребують спеціальної обробки перед захороненням, можна зробити висновок,

що мова у матеріалі йде про змішані побутові відходи, проте це ніде не вказано, що може заплутати читача.

3. «З початку року домогосподарства у Братиславі та Кошице також мають сортувати кухонні біовідходи»

Режим доступу: <https://spravy.rtv.slovakia.sk/2023/01/od-zaciatku-roka-musia-triedit-kuchynsky-bioodpad-z-domacnosti-aj-v-bratislave-a-kosiciach/>

З початку 2023 року домогосподарства в Братиславі та Кошице зобов'язані сортувати кухонні біовідходи. Раніше для цих міст був виняток через те, що вони використовували ці відходи для отримання енергії на сміттєспалювальних заводах, але тепер дія цього винятку закінчилася. Збір кухонних відходів запроваджено в усіх районах Братислави, що охоплює 140 тисяч домогосподарств. У Кошице, незважаючи на значні фінансові витрати на реалізацію, готові збирати органічні відходи на суму приблизно 2,7 млн євро. Місто Кошице звернулося до Міністерства навколишнього середовища з проханням про продовження дії винятку, але міністерство скасувало виняток для обох міст. Більшість кухонних відходів зараз переробляється на біогазових станціях, і потрібно буде побудувати додаткові заводи для компостування, оскільки наразі їх у Словаччині лише 25.

Це замітка від січня 2023 року, в якій повідомляється про те, що домогосподарства у двох найбільших містах Словаччині тепер мають сортувати і органічні відходи. У матеріалі є бекграунд, завдяки якому можна дізнатись чому в цих містах раніше не сортували біовідходи і чим викликані зміни, але інформація про те як це відбувається і як сортувати цю фракцію сміття, що можуть бути корисними для аудиторії, доступна лише у відеосюжеті, який супроводжує замітку.

4. «Люди досі помиляються під час сортування сміття»

Режим доступу: <https://spravy.rtv.slovakia.sk/2023/06/hlavne-mesto-chce-setrit-triedeny-odpad-spred-rodinnych-domov-uz-nebude-odvazat-tak-casto/>

Сортування сміття в Словаччині залишається непослідовним, а збір пластику створює особливу проблему. У різних регіонах існують різні підходи до збору пластикових відходів: одні збирають їх разом із картонними коробками від напоїв або металевими відходами, а інші – роздільно. Відсутність єдиної системи сортування призводить до плутанини, особливо для людей, які живуть або навчаються в різних місцях з різними системами збору. Обмежена доступність контейнерів також перешкоджає належному сортуванню, оскільки людям може бути нікуди викинути відсортоване сміття. Відповідальність за правила збирання сміття лежить на містах і муніципалітетах, а Міністерство екології наразі не планує запроваджувати єдину систему сортування по всій країні. Щоб допомогти жителям, посібник із сортування відходів Alchemy містить вказівки на основі конкретної системи сортування в їх муніципалітеті чи місті.

Це матеріал, опублікований у січня 2023 року, який можна віднести до жанру замітки. У цьому матеріалі йдеться про те, чому у людей у Словаччині виникають проблеми із правильним сортуванням відходів. У тексті пояснено, чим викликані ці проблеми, до чого вони призводять та що робити містянам, щоб уникати цих помилок. Для останнього автор замітки радить звертатись до спеціально розробленого посібника з сортування сміття від організації відповідальності виробника, але при цьому не дає ніякої інформації про цей посібник, окрім назви – цієї інформації для читача може бути недостатньо.

5. «Відходи в братиславському сміттєспалювальному заводі виконують два завдання. Перше - виробляють електроенергію, друге – обігрівають місто»

Режим доступу: <https://spravy.rtv.slovakia.sk/2023/05/odpady-v-bratislavskej-spalovni-sluzia-dvakrat-prvy-raz-z-nich-vyrobia-elektrinu-druhykrat-vykuruju-mesto/>

Сміттєспалювальний завод у Братиславі, який раніше випускав тепло в димохід, тепер підключено до центральної системи тепlopостачання, що дозволяє місту отримувати вигоду від теплової енергії, виробленої під час спалювання відходів. Цей об'єкт, який працює вже двадцять років, є енергетично

самодостатнім і виробляє як електроенергію, так і тепло. Відходи служать двом цілям: для виробництва електроенергії та забезпечення міста теплом. Сміттєспалювальний завод має потужність перетворювати 100 тисяч тонн відходів на енергію на рік, і після запланованого розширення та модернізації він має на меті постачати тепло численним домогосподарствам у Братиславі, зменшуючи залежність від викопного палива та потенційно знижуючи ціну на тепло. Об'єкт має ефективні фільтри та дотримується обмежень на викиди, встановлених Міністерством навколишнього середовища. Цей підхід перетворення відходів на енергію використовується на тисячах подібних об'єктів по всьому світу, сприяючи виробленню екологічного тепла з мільйонів тонн відходів щороку.

Це замітка, яка була опублікована у травні 2023 року, у якій повідомляється про зміни у роботі сміттєспалювального заводу в Братиславі. У матеріалі присутній бекграунд та пояснення, які саме зміни відбулися, як вони відрізняються від старого процесу роботи заводу та як це вплине на життя містян. На нашу думку, матеріалу не вистачає пояснення того, скільки відсотків від відходів, що не підлягають переробці, може утилізувати завод, оскільки число 100 тисяч тонн навряд чи є показовим для пересічного читача.

6. «Столиця хоче економити. Відсортоване сміття з домогосподарств більше не вивозитимуть так часто»

Режим доступу: <https://spravy.rtvsk.sk/2023/06/hlavne-mesto-chce-setrit-triedeny-odpad-spred-rodinnych-domov-uz-nebude-odvazat-tak-casto/>

З метою економії коштів столиця Братислава скоротить частоту вивезення сміття з домогосподарств. Замість двох разів на місяць тепер це робитиметься раз на 28 днів. Це рішення викликало обурення серед громадян Братислави. Місто обґрунтовує зміну тим, що продовження попередньої частоти призведе до значних додаткових витрат. Мешканці тепер матимуть можливість вивантажувати більше мішків одночасно під час кожного збору, дозволяючи їм поєднувати жовті та сині мішки в один день. Якщо мешканці мають надлишок відходів або потребують

додаткових мішків, вони можуть звернутися до клієнтського центру компанії з переробки відходів OLO. Впровадження резервної системи також вплинуло на це рішення, оскільки були випадки, коли не розвантажували один пікап, або збирали напівпорожні мішки. Муніципалітети, на думку аналітика екологічної політики, повинні наголошувати мешканцям, що щомісячного збору сміття достатньо, якщо практикується належне сортування.

Це замітка від червня 2023 року, у якій повідомляється про скорочення вивезення сміття з домогосподарств Братислави. У матеріалі роз'яснено, чим викликані такі зміни, як вони вплинуть на життя містян та що їм робити, якщо їм не вистачатиме мішків для відсортованих відходів. Також у тексті використані статистичні дані, які поміщені у зрозумілий для читача контекст. Тому цей матеріал можна вважати вдалим прикладом висвітлення теми сортування сміття.

Загалом контент досліджених словацькі медіа при висвітленні теми сортування сміття мало чим відрізняється. Більшість журналістських матеріалів, які вони публікують, і всі матеріали з розглянутих є замітками, які іноді можуть містити у собі елементи інших жанрів, таких як репортаж і стаття.

Між висвітленням теми сортування сміття в досліджуваних містах в українських та словацьких медіа можна знайти як схожі моменти, так і відмінності. Але, як вже зазначалось раніше, це обумовлено в першу чергу тим фактором, що Братислава є столицею, тим більш столицею країни-членом ЄС, в той час як Миколаїв – регіональний центр в Україні, тому вимоги до висвітлення цієї теми не можуть бути однаковими.

Головною спільною рисою висвітлення теми сортування сміття як у Миколаєві українськими медіа, так і у Братиславі словацькими є те, що більша частина журналістських матеріалів за жанром є замітками. Такий результат очевидний і пояснюється тим, що новинна журналістика та замітки є основним способом подачі інформації, оскільки містить у собі інформацію про факти. Однак замітки можуть бути як простими так і розширеними 0 наприклад, коли матеріал

доповнений якимись додатковими даними, коментарями чи бекграундом. Зустрічаються також і матеріали інших жанрів, найчастіше це статті та репортажі, а серед досліджених такою була хроніка від українського медіа «Преступности.НЕТ».

Другою схожою рисою є те, що матеріали на тему сортування сміття, як і інші матеріали на екологічну тематику, з'являються як в українських, так і в словацьких медіа переважно тоді, коли трапляється подія або оприлюднюється інформація, яка може бути потенційно резонансною і цікавою для аудиторій медіа тим, що може якимось вплинути безпосередньо на їхнє життя, або якась актуальна на цей момент тема. Тоді різні медіа звертають на цю інформацію увагу та публікують на своїх сайтах відповідні матеріали. Наприклад, для українських медіа у Миколаєві такими темами були: сортування сміття у школах та відсутність у місті сортувальної лінії та сміттепереробного заводу. Для словацьких медіа це були помилки у сортуванні сміття, зміни у правилах сортування сміття, перехід забезпечення роздільного збору та переробки сміття у Братиславі до комунального підприємства замість приватного та ін.

На нашу думку, висвітлення теми сортування сміття в українських та словацьких онлайн-медіа має дві основні відмінності. Перша – це оформлення бекграунду та контексту. Українські медіа, в основному, для кращого орієнтування читача у якомусь питанні чи темі не просто пояснюють якісь передумови чи додають деталі до тексту, а й залишають посилання на пов'язані інші раніше опубліковані матеріали або веб-сторінки, згадані у матеріалі. Словацькі ж медіа таких посилань зазвичай не залишають, а просто у тексті надають контекст ситуації. Другою відмінністю є те, що у матеріалах словацьких медіа часто присутні поради для читачів, в той час як в текстах українських медіа це не часто можна зустріти. Але це також може бути обумовлено тим, що публікації досліджених медіа відрізняються за своїм наповненням, і в українських медіа поради в матеріалах часто не мають сенсу.

І українські, і словацькі онлайн-медіа висвітлюють тему сортування сміття відповідно до стану цієї можливості у країні та регіоні країни. Велику роль в цьому відіграє те, що сортування та переробка сміття у Словаччині впроваджена вже не один рік і стала буденністю для жителів Братислави, які мають найбільший у Словаччині доступ до цього. В Україні ж не впроваджене це на загальнонаціональному рівні, і в Миколаєві люди та медіа лише добиваються можливості сортування відходів. Але і українські, і словацькі медіа могли б позичити один у одного певні прийоми написання матеріалів на тему сортування сміття.

Висновки до розділу

Для написання другого розділу дипломної роботи було відібрано по три українських онлайн-медіа (одне загальнонаціональне та два регіональних) та три словацьких. Важливість використання регіональних медіа полягає у тому, що Миколаїв є регіональним центром України, в той час як Братислава є столицею Словаччини.

У цих медіа було відібрано певна кількість матеріалів на основі того, наскільки вони відповідали досліджуваному питанню. Було переглянуто та проаналізовано журналістські матеріали у період з 2015 по 2023 роки.

Було визначено жанри матеріалів та проаналізовано схожі та відмінні риси у висвітленні теми сортування сміття у онлайн-медіа України та Словаччини.

ВИСНОВКИ

Сортування сміття є критично важливим аспектом належного поводження з відходами в сучасних містах. Його актуальність впливає з впливу на навколишнє середовище несортованих відходів, що робить надзвичайно важливим розуміння та вирішення проблем, пов'язаних із сортуванням відходів.

ЗМІ, зокрема онлайн-платформи, відіграють значну роль у формуванні громадської думки та впливають на політичні дискусії щодо екологічних проблем. Вони мають повноваження підвищувати обізнаність, стимулювати зміни політики та сприяти впровадженню та підтриманню менш шкідливих методів поводження з відходами.

Порівняльний аналіз висвітлення медіа сортування відходів у Миколаєві, Україна, та Братиславі, Словаччина, дає цінну інформацію про підходи та пріоритети цих міст у поводженні з відходами. Він підкреслює подібності та відмінності у висвітленні ЗМІ, що відображає рівень громадської обізнаності, законодавчого регулювання та загальну відданість менш шкідливому для довкілля розвитку міста.

Теоретичні основи екологічної журналістики та її зв'язок із сортуванням відходів підкреслюють важливість неупередженого та точного висвітлення. Журналісти відіграють важливу роль у розслідуванні, документуванні та поширенні інформації про сортування відходів, діючи як агенти змін і притягаючи зацікавлені сторони до відповідальності за свої дії.

Дослідження показує доступність, поширеність і рішення влади щодо сортування та переробки сміття в обох містах. Аналізуючи матеріали ЗМІ, стає очевидним, як ці фактори впливають на загальне висвітлення та сприйняття практики сортування сміття.

Результати дослідження виявляють проблеми, з якими стикаються Миколаїв і Братислава у сфері поводження з відходами, включаючи обмеження інфраструктури, прогалини в обізнаності громадськості та рішення влади.

Порівняння результатів аналізу дає розуміння сильних і слабких сторін ініціатив із сортування сміття в кожному місті.

Загалом дослідження підкреслює важливість висвітлення в засобах масової інформації теми сортування сміття для сприяння застосування менш шкідливих методів поводження з відходами. Воно підкреслює необхідність підвищення обізнаності громадськості, ефективної законодавчої бази та спільних зусиль між різними зацікавленими сторонами для ефективного вирішення проблеми сортування відходів.

Підсумовуючи, ця робота підкреслює важливість сортування сміття та його висвітлення в ЗМІ. Досліджуючи випадки Миколаєва, Україна, та Братислави, Словаччина, воно доводить важливість ролі журналістів, законодавчих норм та загального стану поводження з відходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляков О.О. Масова комунікація та екологічна політика. Моногр. Київ, 2001. 149 с
2. Беляков О. О. Сучасні проблеми розвитку екологічної журналістики в Україні. *Культура народів Причорномор'я*. 2001. № 22. С. 149–152.
3. Дочинець Х. Екологічні проблеми в медіапросторі Закарпаття (на прикладі газет "Карпатський об'єктив", "РІО" та електронних видань "Varosh", "Zaholovok"). Ужгород, 2019. 109 с.
4. Екологія Право Людина. *Екологія Право Людина*. URL: <http://ep1.org.ua/> (дата звернення: 21.06.2023).
5. НикВести – Новини Миколаєва. *Никвести*. URL: <https://nikvesti.com/> (дата звернення: 21.06.2023).
6. Огляд вітчизняної наукової літератури з екологічної проблематики в засобах масової комунікації. *Електронна бібліотека Інституту журналістики*. URL: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php/index.php?act=article&article=2001> (дата звернення: 21.06.2023).
7. Сек А. Журналістські екологічні розслідування. Львів : Компанія "Манускрипт", 2022. 36 с.
8. Шепилова Ю. Висвітлення проблеми екології на прикладі газет «Зоря» та «Лиманська сторона». 2020.
9. Filo J. Od osamelých ľadových medved'ov po Gretu. Ako sa mení informovanie o klíme. *podcasty.sme.sk*. URL: <https://podcasty.sme.sk/c/22753108/od-osamelych-ladovych-medvedov-po-gretu-ako-sa-meni-informovanie-o-klime.html> (date of access: 21.06.2023).
10. IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change. *IPCC – Intergovernmental Panel on Climate Change*. URL: <https://www.ipcc.ch/> (date of access: 21.06.2023).

11. Kravchenko S. Is Access to Environmental Information a Fundamental Human Right?. *OREGON REVIEW OF INTERNATIONAL LAW*. Vol. 11, no. 227.
12. Majerský M. Téma klimatickej zmeny v médiách počas pandémie. Trnava, 2023. 77 p.
13. Marshall G. The essence of communicating climate change | REVOLVE. *REVOLVE - Communicating Sustainability | Communication Agency*. URL: <https://revolve.media/the-essence-of-communicating-climate-change/> (date of access: 21.06.2023).
14. Marshall G. Why our brains are wired to ignore climate change and what to do about it | George Marshall. *the Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/23/why-our-brains-wired-ignore-climate-change-united-nations> (date of access: 21.06.2023).
15. Michalková N. Spracovanie ekologických tém slovenskými médiami. 2022. 63 p.
16. NEWS.PN: Новини Миколаєва та Миколаївської області. *NEWS.PN: Новини Миколаєва та Миколаївської області*. URL: <https://news.pn/uk/> (дата звернення: 21.06.2023).
17. Pravda. *Pravda.sk*. URL: <https://www.pravda.sk/> (date of access: 21.06.2023).
18. Regióny.zoznam.sk. *Regióny.zoznam.sk*. URL: <https://regiony.zoznam.sk/> (date of access: 21.06.2023).
19. Schäfer M. S., Schäfer I. Media Representations of Climate Change: A Meta-Analysis of the Research Field. *Environmental Communication*. 2014. Vol. 8. P. 142–160.
20. Smolková E. Ekologický problém ako šanca. *Iris*, 2000. 134 p.
21. Správy RTVS. *Správy RTVS*. URL: <https://spravy.rtvsk.sk/> (date of access: 21.06.2023).

22. Struhárik F. Médiá urobili chyby a menia spôsob informovania o klíme. *Denník N*. URL: <https://dennikn.sk/1589400/media-urobili-chyby-a-menia-sposob-informovania-o-klime/?ref=list> (date of access: 21.06.2023).